

UCHWAŁA Z DNIA 11 PAŹDZIERNIKA 2001 R.

I KZP 21/2001

Przez instytucję lub organizację społeczną, do której zadań lub statutowych celów należy świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, o której mowa w art. 47a k.k., należy rozumieć tylko taką instytucję lub organizację, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych.

Przewodniczący: Sędzia SN A. Konopka (sprawozdawca).

Sędziowie SN: J. Musioł, D. Rysińska.

Prokurator Prokuratury Krajowej: R. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Krzysztofa M., po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 26 czerwca 2001 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

Czy przez instytucję, do której zadań lub celów statutowych należy świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych – w rozumieniu art. 47a k.k. – należy instytucja, która została powołana głównie w celu niesienia pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, na podstawie wyraźnego zapisu statutowego, czy też cel ten może wynikać w sposób dorozumiany z podstawowych zadań tej instytucji?

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi jak wyżej.

Uzasadnienie

Problem przedstawiony w pytaniu prawnym zrodził się na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Rejonowy w K. uznał oskarżonego Krzysztofa M. za winnego popełnienia występku z art. 178a § 1 k.k. i na podstawie tego przepisu skazał go na grzywnę w wymiarze 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 zł. a nadto na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów samochodowych na okres roku i na podstawie art. 49a § 1 k.k. środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 300 zł. na rzecz Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w G.

Od wyroku tego, w części dotyczącej orzeczenia świadczenia pieniężnego, apelację wniósł prokurator zarzucając obrazę art. 49a § 1 k.k., poprzez orzeczenie środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w G., kiedy to z treści tego przepisu wynika, iż sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. na rzecz instytucji lub organizacji społecznej, do której zadań lub statutowych celów należy świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych. Podnosząc ten zarzut prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Fundacji na Rzecz Dzieci Poszkodowanych w Wypadkach Samochodowych „Help” w W.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy w O. powziął wątpliwości sformułowane w pytaniu prawnym, podkreślając, że przy zasądzeniu nawiązki na podstawie art. 47a k.k. został zawężony krąg podmiotów, na rzecz których może być ona orzeczona, a także – stosując wykładnię gramatyczną –

iż z treści tego przepisu można wyprowadzić wniosek, że należy zasądzić nawiązkę na rzecz instytucji lub organizacji społecznej, dla której świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych wynika alternatywnie z zadań bądź celów statutowych. Nie zawarto w tym przepisie zastrzeżenia, iż świadczenie pomocy ma należeć do wyłącznej działalności podmiotu niosącego pomoc poszkodowanym w wypadkach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy zgodzić się w pełni ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że przepis art. 47a k.k. zawęża krąg podmiotów, na rzecz których sąd orzeka nawiązkę w przypadku skazania sprawcy za któreś z przestępstw w nim wymienionych. W związku z tym postawić trzeba pytanie o cel, jakiemu miał służyć wprowadzony ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 48, poz. 548), przepis art. 47a k.k. Do rozstrzygnięcia zatem problemu zawartego w pytaniu prawnym, dalece niewystarczające jest zastosowanie wyłącznie wykładni gramatycznej; co więcej, pominięcie w zasadniczych rozważaniach funkcjonalnej (celowościowej) wykładni przepisu doprowadziłoby do zniweczenia jego ratio legis.

„Jeżeli w procesie wykładni uwzględnia się cele prawa, to posługując się celem przepisu należy go ustalić w ten sposób, by był zgodny co najmniej z celami instytucji do jakiej interpretowany przepis należy. Trzeba eliminować takie ustalenia interpretacyjne tekstów prawnych, przy których przyjęciu skutki stosowania odpowiedniego przepisu byłyby wadliwe, a w szczególności prowadziłyby do skutków niezamierzonych.” (por. J. Wróblewski: Sądowe stosowanie prawa, PWN, Warszawa 1988, s. 143 i nast.)

W marcu 1999 r. wpłynął, na ręce Marszałka Sejmu III kadencji, poselski projekt ustawy – o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk nr 1019) postulujący m. in. orzekanie przepadku pojazdu w razie skazania za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 w związku z art. 178 lub w art.

178¹ § 1 k.k. polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 44¹ § 1 projektu).

Pojazd objęty przepisem miałby być przekazywany „instytucji lub organizacji społecznej, do właściwości której należy lub statutowym celem której jest świadczenie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych” (§ 2 art. 44¹ projektu). Wprawdzie projekt ten, w tym zakresie, nie uzyskał aprobaty w toku dalszych prac legislacyjnych, to należy zauważyć, iż Podkomisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia nowelizacji Kodeksu karnego w zakresie karania nietrzeźwych kierowców w swoim sprawozdaniu z dnia 3 listopada 1999 r. przedłożyła tekst jednolity, w którym to tekście (art. 1 pkt 2) proponuje się dodanie, po art. 47, art. 47a w brzmieniu „W razie skazania za przestępstwo określone w art. 173, 174 lub 177 w związku z art. 178 lub 178a § 1, sąd orzeka nawiązkę /.../ na rzecz instytucji lub organizacji społecznej, do której właściwości należy lub której statutowym celem jest świadczenie pomocy na rzecz ofiar przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji”.

W trakcie posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach, odbytego w dniu 13 stycznia 2000 r., wypracowano projekt tekstu art. 47a k.k. (por. stenogram z tego posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej s. 16), który został następnie przyjęty przez Sejm w niezmienionej wersji w ramach ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (por. stenogram z 75 posiedzenia Sejmu w dniu 14 kwietnia 2000 r., s. 207).

Przedstawiony wyżej przebieg procesu legislacyjnego wskazuje jednoznacznie na to, że zamiarem (celem) ustawodawcy było, aby środki finansowe pochodzące z tych nawiązek były w całości przeznaczone na wyrównywanie szkód powstałych w wyniku wypadków komunikacyjnych. Środkiem do osiągnięcia takiego celu było zarówno ograniczenie zakresu podmiotów, na rzecz których mają być zasądzone nawiązki, jak też wska-

zanie verba legis instytucji lub organizacji społecznej, do zadań której lub statutowych celów należy świadczenie pomocy osobom pokrzywdzonym w wypadkach komunikacyjnych.

W świetle tego wyraźnie widać, co podkreśla się we wniosku Prokuratury Krajowej, że w grę nie wchodzi instytucje i organizacje, które udzielają szeroko rozumianej pomocy osobom pokrzywdzonym, w tym ofiarom wypadków komunikacyjnych, lecz nie jest to ich zadaniem podstawowym lub statutowym celem. W takim bowiem razie, nawiązki orzekane na podstawie art. 47a k.k. mogłyby być przeznaczane na zaspokajanie innych celów i potrzeb, nie zaś tych, które wynikają z działalności wskazywanych wcześniej instytucji i organizacji, ukierunkowanych na niesienie pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych.